

SOS 112

БРОЙ
08/2019

специализирано издание за пожарна безопасност и защита на населението

ПОД ЗНАКА НА ОГНЕНИЯ АВГУСТ

Летните пожари

Изпитания, но и поуки ▼

Пожарите в Сибир

Тайгата е в пламъци ▼

Беларус

XVII Международно състезание ▼

Огнено бедствие

Гори Амазонската джунгла в Бразилия ▼

Проект

Санирание на пожарната в НоваЗагора

Разработка

Спасителен екип за оказване на първа долекарска помощ

Варна

Турнир по плажен волейбол

Бургас

Летен пленер за детска рисунка

SOS 112 Специализирано издание
за пожарна безопасност
и защита на населението

Основано през декември 1894;
Бр. 08/ 2019 г. (918)
Година двадесет и шеста
ISSN 1314-8044

Банкова сметка:

IBAN: BG50BNBG9661 3100 1561 01

БНБ - Централно управление

ГДПБЗН - МВР

BIC: BNBG BGSD

Редакционна колегия

Ръкописи не се връщат

Графика:

Рей Дизайн

Броят е приключен на:

02.09.2019 г.

АДРЕС: 1309 - СОФИЯ, УЛ. "ПИРОТСКА" 171 А, ГДПБЗН -1 ЕТАЖ, ТЕЛЕФОН: 9821132, E-MAIL: spisanie_sos112@abv.bg

Изпитания, но и поуки

Главен комисар Николай Николов: Бъдете внимателни при боравене с огън, подавайте сигнали и при най-малко съмнение за възникнал инцидент

Директорът на ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“ главен комисар Николай Николов се спря подробно на оперативната обстановка на територията на страната, свързана с пожарната безопасност. От началото на годината служителите на главната дирекция са реагирали на над 36 хил. сигнала за произшествия. Ликвидирани са повече от 25 хил. пожара, като само за последната седмица са възникнали над 1200. За същия период на територията на страната са извършени и почти 10 000 спасителни операции. При инцидентите пожарникарите са спасили близо 430 човека.

През летния сезон са възникнали над 300 пожара в горския фонд на страната и в селското стопанство. Почти 12 хиляди са пожарите в сухи треви и храсти. Погасен е пожарът, възникнал на 12 август в депо за отпадъци в село Шишманци, област Пловдив. В гасенето участваха шест пожарни екипа с 20 служители, както и техника на фирмата, обслужваща депото. Площта на пожара бе около 2 дка.

- Погасен е пожарът, възник-

нал в сухи треви в землището на с. Брягово, обл. Хасково. В гасенето участваха осем пожарни екипа, служители на ОП „Общинско лесничейство“ Хасково и местно население. Площта на пожара бе около 8000 дка сухи треви, лесонепригодни площи и широколистна гора, от които 4300 дка горски фонд – низов пожар.

- Погасен е и пожарът, възникнал в сухи треви в землището на с. Воден, югоизточно от селото. На мястото на пожара са изпратени 3 ПА с 6 пожарникари от РДПБЗН Ямбол и 7 служите-

ли от ДГС Елхово. Огънят е унищожил около 600 дка сухи треви, храсти и стърнища. Няма засегнати горски територии, както и населени места.

- Погасен е пожарът, възникнал в складова база на фирма в Дупница. На мястото на произшествието бяха изпратени девет пожарни екипа и химически автомобил от РДПБЗН Благоевград. При ликвидиране на пожара помощ ни бе оказана от ЮЗДП, ДГС и доброволци от ДФ Дупница. Погасен е пожарът, възникнал в иглолистна гора в района на с. Реброво, община

Своге. На мястото на произшествието бяха изпратени осем пожарни екипа с 24 огнеборци, спомагателна техника, четири автомобила с 16 служителя от ДГС и 55 човека местно население от селата Реброво, Луково и Владо Тричков.

- Погасен е пожарът, възникнал в склад за вторични суровини в Ботевград. На мястото на инцидента действаша осем пожарни екипа от Ботевград, Правец, Етрополе, Елин Пелин и София-град. Пожарът бе потушен в вчера в 19.00 часа. Огънят е унищожил десет превозни средства, 17 хилядилитра двигателно масло, и две складови сгради. При инцидента няма загинали и пострадали хора. Продължават действията за погасяване на огъня в землището на село Липен, община Монтана. Пожарът е обхванал площ от около 4000 дка сухи тревя и храсти. Огънят е локализиран, като в гасителните дейст-

вия участват три екипа. От началото на годината са възникнали 33 пожара в сметища, чиято площ е била над 1000 кв. м. Най-много подобни инциденти са възникнали на територията на областите Търговище /9 бр./, Кюстендил /5 бр./, Хасково /4 бр./ и София /4 бр./.

Продължава да е действащ пожарът в района на градското сметище на гр. Свищов. В гасенето участват пет екипа и доброволци от село Овча могила и община Свищов. Осъществен е контакт с РИОСВ В. Търново

за извършване на замервания на вредните емисии във въздуха. Станциите отчитат, че показатели на въздуха са в норма. На мястото на произшествието са привлечени и служители на ИАГ от град Свищов. Пожарът се развива на площ от около 50 дка.

Директорът на ГДПБЗН подчерта, че високите температури, крайното засушаване и човешкият фактор са трите причини за възникване на стихийни пожари. Той призова – „Нека да бъдем внимателни при използването на огън. Не бива да се пали такъв при наличието на силен вятър. Спазването на правилата за пожарна безопасност е изключително важно“.

В отговор на журналистически въпрос относно инцидент в района на руския град Северодвинск, Архангелска област, главен комисар Николов заяви, че превишение на радиационния гама фон в Република България няма. Той уточни, че у нас пет ведомства следят гама фона – Министерството на вътрешни-

те работи, Министерството на околната среда и водите, Министерството на здравеопазването, АЕЦ «Козлодуй» и Институтът за ядрена безопасност към БАН. Мобината станция на АЕЦ «Козлодуй» е извършила и замерване в източната част на страната. По думите му, България не е получавала данни за завишени норми и от съседни страни. Обработката на тези

данни се извършва от Агенцията за ядрено регулиране, която участва в световния обмен на подобен тип информация. На всеки пет години в страната ни задължението се провежда учение, свързано с евентуални инциденти в района на АЕЦ. Целта е преди всичко да се „проиграят“ превантивните мерки и действия за безопасност на населението. Предвидено е та-

кова учение през ноември 2019 година. Тогава ще тренираме всички сценарии при евентуален инцидент, действията и реакциите които трябва да предприемем, за да осигурим безопасността на населението, уточни ст. комисар Красимир Шотаров – директор на Дирекция „Оперативни дейности“ в ГДПБЗН.

Проект

Саниране на пожарната в Нова Загора

Санирането се извърши по ОП «Региони в растеж», а проектът е изпълнен от Община Нова Загора в партньорство с ГД «Пожарна безопасност и защита на населението» - МВР.

Приключило е изпълнението на всички дейности и финансовите разходи са верифицирани. Поздравления за добре свършената работа на всички участници в проекта!

XVII Международно състезание

В периода 3-14 юли 2019 г. в град Гомел, Република Беларус, се проведе международно състезание на младите спасители и пожарникари. Мероприятието се проведе в базата на Държавното образователно учреждение „Лицей при Гомелски инженерен институт“ към Министерство на извънредните ситуации в гр. Гомел.

Проявата се организира от Министерството на извънредните ситуации (МЧС) в Беларус с подкрепата на Беларуската младежка обществена организация на пожарникарите и спасителите.

В международното състезание участваха 15 отбора от 14 държави: Азербайджан, Армения, Беларус, България, Грузия, Киргизстан, Узбекистан, Латвия, Полша, Украйна, Сърбия, Германия, Обединени Арабски Емирства и Русия, която участва с два отбора.

България бе представена от младите огнеборци и спасители на РДПБЗН-Варна.

От страна на РДПБЗН-Варна взеха участие гл.инсп.Валентин Николов, началник РСПБЗН-Дългопол – като ръководител на отбора и инспектор Павел Пачев – инспектор по защита на населението в група превантивен контрол и превантивна дейност, като треньор.

Към групата от 10 души бяха включени Люба Станева – преподавател в СУЕО „А. С. Пушкин“ – гр. Варна, 5 ученика от

същото училище, един ученик от СУ „Димчо Дебелянов“ – гр. Варна и един ученик от III-та ПМГ „Академик Методи Попов“ – гр. Варна на възраст от 12 до 17 години.

На 5 юли се състоя тържествено откриване на състезанието, на което присъства министъра на извънредните ситуации на Република Беларус генерал-лейтенант В. Ващенко.

Мероприятието се проведе по предварително изготвена програма, като българския отбор

зае следните места по дисциплини:

В състезанието „Щафета на вода“ българските деца показа уменията си в плуването и спечелиха 3-то място.

„Визитна картичка“ – 4-то място. Децата представиха България и подготовката на младите огнеборци и спасители на РДПБЗН-Варна, чрез музикално-театрален номер включваща песен, фолклорен танц и презентация на руски език.

Българските ученици показаха

таланта си на добри художници в дисциплината „Newsraper-Billboard“, като нарисуваха билборд на тема: „Предотвратяване на пожари в екосистемите“ и заслужено спечелиха 3-то място.

Най-доброто представяне на отборът на България бе в състезанието „Оказване на първа медицинска помощ“, при което отборът на България се нареди на 2-ро място, като разликата с

отбора на Беларус заел първото място бе само осем стотни.

Проведен бе и конкурс за „Млади таланти“, където след солово изпълнение на естрадна песен бе спечелено 1-во място в номинация „Вокален жанр“ от Сияна Станева и второ място в същия жанр от Тодор Тачев. В номинация „Литературен жанр“, след рецитал на стихове, учениците Лора Ненова и Мариета Божинова бяха класирани на второ

място.

Младите български състезатели премериха сили също в дисциплините „Пожарна шафета“, „Спортландия – заедно към победата“, „Преминаване на туристическа полоса“, „Команден дартс“ и „Всички спасители“, като се представиха много достойно.

На 12 юли се състоя тържествено закриване на XVII-тото Международно състезание на младите пожарникари и спасители и бе проведено награждаване на всички отбори лично от Министъра на извънредните ситуации на Република Беларус генерал-лейтенант В.Ващенко.

В крайното класиране отборът на младите пожарникари и спасители към РДПБЗН-Варна се нареди на 7-мо място, състезавайки се с 15 отбора от 14 държави. Това е едно достойно представяне, имайки предвид факта, че дисциплините в състезанието са различни от тези, които се практикуват в страната ни.

Турнир по плажен волейбол

Приключи 12-тият международен турнир по плажен волейбол за наградата на ректора на Софийския университет който се проведе от 21-23 август на кортовете на комплекс Аквалайф в Кранево.

След три победи в групата и успешно преминаване през осминафинали, четвърфинали и полуфинал, отборът на Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ – Варна завърши на престижното второ място. В конкуренцията на много силни отбори от страната и чужбина служителите на РДПБЗН-Варна – Калоян Канев и Милен Стоянов показаха отлични умения и не случайно за поредна година се класират на призовите мес-

та в този турнир (2017-1 място, 2018-2 място).

По-рано през това лято двойката спечели престижните първо и второ места на турнирите по плажен волейбол с международно участие, съответно в градовете Бяла и Варна.

Следващият турнир в който ще участват Калоян и Милен е републиканското първенство по плажен волейбол което ще се проведе от 09-11.09 на кортовете на хотел София в курорта „Златни пясъци“.

Летен пленер за детска рисунка

В арт инициативата участие взеха 15 талантиливи художници на възраст от 6 до 14 години

Летен пленер, организиран от Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ – Бургас със съдействието на рисувалня „Елфина“ с ръководител Милена Димитрова, се проведе пред сградата на бургаската противопожарна служба. В арт инициативата се включиха 15 художници на възраст между 6 и 14 години.

Малчуганите пресъздадоха върху платно своята представа за пожарникарската професия. Ръководителката на рисувалня „Елфина“ Милена Димитрова обясни, че в рамките на плене-

ра децата ще скицират пожарните автомобили, сградата им

и специалното им облекло, а на по-късен етап ще създадат и изцяло завършени картини. Идеята е творбите да бъдат рамкирани и подарени на Бургаската пожарна служба на 14-ти септември, професионален празник на българските огнеборци. Огромна бе изненада на малките художници, когато неочаквано за тях се появи Станислав Райчев, пожарникарят спечелил телевизионен кулинарен формат. Той и съпругата му подкрепиха младите таланти и си направиха много снимки.

Тайгата е в пламъци

Огънят вече е върху 4.3 млн. хектара, 600 населени места се задъхват

Площта на пожарите в Сибир продължава да расте и в момента е около 4.3 милиона хектара, съобщава Дойче веле с позоваване на руския клон на природозащитната организация «Грийнпийс».

Шефът на противопожарния отдел на руския офис на «Грийнпийс» Григорий Куксин съобщава, че се гасят около 160-170 хиляди хектара, останалите пожари са оставени да горят произволно. Той се позовава на официални статистически данни на горското стопанство.

Според някои руски медии димът вече е покрил 600 населени места, според други – 800.

Изданието Newslab.ru събщи,

че в Красноярския край се е наложило на някои от дежурните екипи да се доставя кислород, за да могат да изпълняват задълженията си.

Петицията с призив да се вземат мерки срещу стихията вече

са подписали около 1.2 милиона души.

„Хората и животните дишат трудно, застрашени са многобройни горски села, унищожават се много животни и растения“, пишат авторите на петицията.

„Ситуацията е безнадеждно занемарена, надяваме се само на дъждовете“, коментира Куксин, като предупреждава, че първите дъждове няма да угасят пожарите, а могат само да ги ограничат.

Причина са неконтролното им разрастване и закъснялата реакция. Голямата част от пожарите горяха повече от месец преди да се вземат мерки, а някои са още от месец май. Властите обясняваха, че е икономически

неизгодно да се гасят.

Едва след като скандалът стана световен и с темата се ангажираха множество медии и популярни личности, сред които Леонардо ди Каприо, руският президент Владимир Путин нареди армията да бъде изпратена за борба срещу стихията.

Междувременно димът обхваща територии на запад до Урал, а на изток до бреговете на Аляска. Специалистите определят мащабите на явлението като екологична катастрофа с глобален мащаб.

Същевременно Москва не прие предложенията за международна помощ при борбата със стихията.

По-рано руските власти посочиха като причина за пожарите климатичните промени.

По думите на Куксин, за пожарникарите е очевидно как се променя климатът.

Същевременно той посочва, че самите пожари са колосален из-

точник на парникови газове и мощен фактор за влияние върху климата. Той е категоричен, че гасенето е наложително и стихията не бива да се оставя да бушува произволно.

„Димът и саждите се отлагат в снеговете на Арктика – това променя способността на снега да отразяват светилната и топенето се ускорява. Тези фактори ускоряват климатичните про-

мени, но ние можем да им повлияем. Почти всички пожари са причинени от човека и ние бихме могли да ги гасим на различни стадии и да намалим влиянието им върху климата без щети за промишлеността, без неудобни за хората преустройства. Бихме могли да го направим със сравнително малко усилия.“ – заключава Григорий Куксин.

Гори Амазонската джунгла в Бразилия

В амазонската джунгла в Бразилия през тази година са регистрирани рекорден брой пожари. Това показват нови данни

на Националния институт за космически изследвания (Inpe), съобщава Би Би Си. От института уточняват, че сателитните му

данни са показали 84% увеличение спрямо същия период на 2018 г.

Най-голямата тропическа гора в света, Амазония е жизненоважен склад за въглеродния диоксид, което забавя темпото на глобалното затопляне. Тя е също така дом на около 3 млн. вида растения и животни, както и на 1 млн. души коренно население.

Природозащитниците обвиниха президента на страната Болсонару за тежкото положение на Амазония, изтъквайки, че той е насърчил дървосекачите и земеделските производители да изсичат гора за отваряне на пространство за земеделски

площи, а учените подчертават, че тропическата гора се изсича с ускорени темпове, откакто той встъпи в длъжност през януари. Междувременно американската космическа агенция НАСА съобщи, че през тази година общата пожарна активност в басейна на Амазонка е малко под средното равнище. По-рано беше съобщено, че затъмнението в град Сао Пауло, който се намира на повече от 2700 км, е причинено от дим от пожарите в Амазония.

Горските пожари са често явление в сухия сезон в Бразилия, но те също така са умишлено предизвиквани в опити за незаконно обезлесяване на земи за развъждане на добитък. От Inpe посочиха, че са регистрирали повече от 74 000 пожара между януари и август – най-големия брой, откакто започва броене през 2013 г. От института допълниха, че от четвъртък насам са засекли повече от 9500 пожара, предимно в района на Амазония.

За сравнение, през същия период на 2018 г. е имало малко повече от 40 000 пожара. Най-лошата скорошна година обаче е била 2016 г. с над 68 000 пожара в този период.

Болсонару отхвърли последните данни, казвайки, че това бил „сезонът на горенето“, когато фермерите палят огън за изчистване на земята. „Преди бях наричан Капитан резачка. Сега съм Нерон, подпалвайки Амазония“, коментира той.

Информациите за увеличаване

на горските пожари идват на фона на критики към политиките на Болсонару по отношение на околната среда. Според учените Амазония е претърпяла загуби с ускорени темпове, откакто президентът встъпи в длъжност през януари, като политиките му подкрепят развитието в ущърб на опазването.

През последното десетилетие предишните правителства успяха да ограничат обезлесяването с действия на федералните агенции и система от глоби. Ала Болсонару и неговите министри разкритиковаха наказанията и намалиха конфискациите на дървен материал и присъдите за екологични престъпления.

Миналия месец дяснопупулисткият държавен глава обвини директора на Inpe, че лъже за мащаба на обезлесяването в Амазония и че се опитва да подкопае правителството. Това стана, след като Inpe публикува данни, показващи 88% увеличение на обезлесяването там през юни в сравнение със същия месец преди година.

Невиждани пожари съсипват горите в Амазония; а бразилският президент Жаир Болсонаро обвини без доказателства неправителствените организации, макар че точно той намали средствата за борба с пожарите. Международната общност започна да обсъжда наказателни търговски мерки спрямо Бразилия. Болсонаро влезе и в задочен спор с френския президент Еманюел Макрон по темата.

Най-важното

Амазонската джунгла е най-голямата тропическа гора на света и 60% от нея се намират в Бразилия. Гъстата растителност абсорбира големи количества въглероден двуокис, който се смята за основният фактор зад климатичните промени. Амазония е жизненоважна за борбата с глобалното затопляне.

Колко зле е положението

Тази година са регистрирани 78 383 пожара – близо половината от тях само през този месец. Броят им е скочил с 85% за го-

дина, показват данните на бразилската космическа агенция INPE.

В осем от деветте щата, в които се простира гората, има увеличения. Местните жители казват, че пожари има всяка година, но никога не са виждали нещо подобно, и че облаци дим висят над домовете им.

Какво ще стане с климата

Учените се боят, че ако унищожението на тропическите гори продължи, една критична точка ще бъде премината. След нея гората ще измре и ще се превърне в савана. Преди се смяташе, че въпросната критична точка е унищожението на 40% от Амазония; сега процентът се изчислява на 20-25.

Бразилският учен Карлос Нобре изчислява, че 15-17% вече са изчезнали.

Ако прагът бъде преминат, гората ще умре в идните 30 до 50 години. За същото време в атмосферата ще бъдат освободени около 200 млрд. тона въглероден двуокис, което пък ще

попречи увеличението на температурите в световен мащаб да бъде задържано под 1.5-2 градуса по Целзий. А това е границата, която ще спаси света от най-унищожителните последици от климатичните промени.

Каква е причината

Пожари често биват палени, за да прочистят територия. След като мине сечта, спекуланти често подпалват останалата растителност, за да могат да продадат земята. По време на сухия сезон огънят лесно може да излезе извън контрол.

Според природозащитниците призивите на Болсонаро за повече развитие на земите в Амазония оставят подпалвачите с чувство на безнаказаност. Обезлесяването е скочило 67% в сравнение с предишната година, като само през юли се е покачило тройно в сравнение със същия месец през 2018 г.

Какво прави правителството

Първоначално Болсонаро твърдеше, че пожарите са нещо нор-

мално; после обвини неправителствени организации, че ги палят, за да навредят на кабинета. Доказателства нямаше и по-късно той се отказа от думите си.

След това заяви, че страната няма необходимите ресурси, за да се бори с огъня в толкова широк регион; каза и че няма да приеме чужди пари, защото това щяло да подкопае суверенитета на Бразилия.

Сега армията помага на пожарникарите, но не е известно колко войници са пратени и колко ефективна ще бъде намесата им.

Какво казва светът

Президентът на Франция Еманоел Макрон нарече пожарите «международна криза» и «екоцид». Кабинетът му заяви, че ще се противопостави на бъдещото търговско споразумение между ЕС и южноамериканския блок МЕРКОСУР, в който участва и Бразилия.

Великобритания и Германия изразиха тревога за Амазония, но и не намират предложението на Макрон за подходящо.

Американският президент Доналд Тръмп е предложил помощ на Болсонаро по време на телефонен разговор, но бразилски представители твърдят, че не получават съдействие от американците.

Бразилци протестирали в десетина града, демонстрации е имало и пред бразилските посолства в Париж и Лондон.

Спасителен екип за оказване на първа долекарска помощ

Проф. д-р инж. Георги Ботев

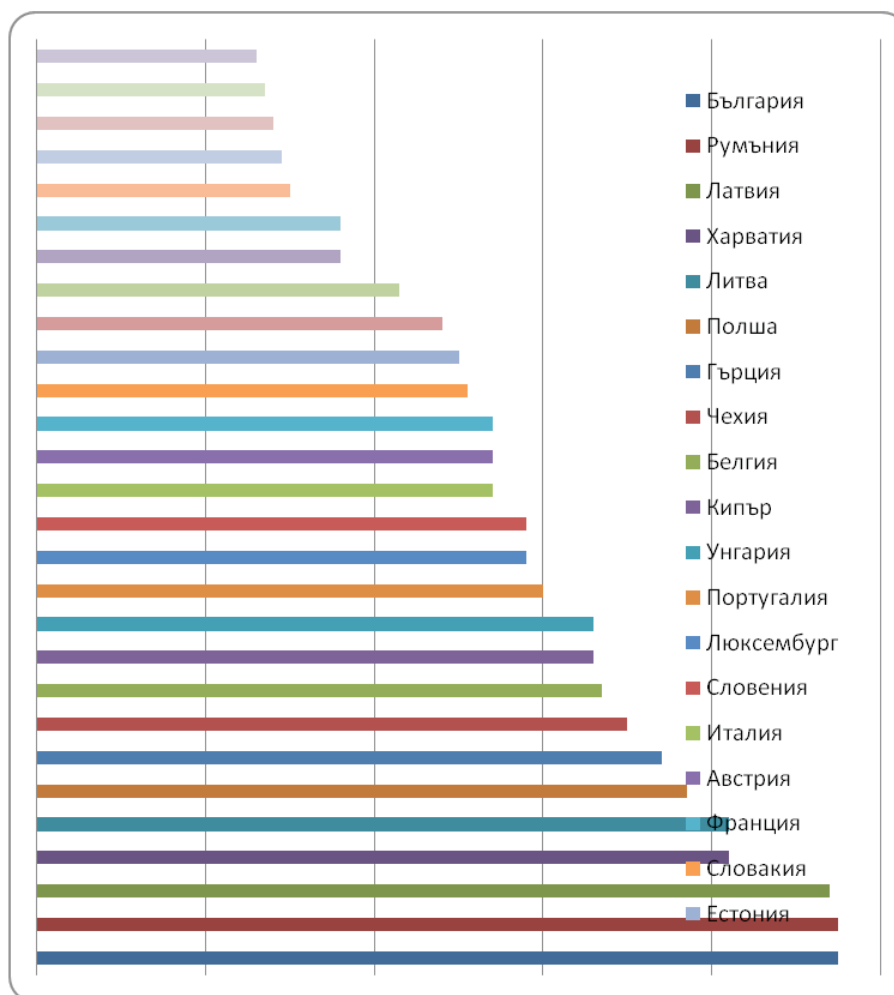
(Продължение от бр. 7)

По среден брой на загиналите при пътнотранспортни произшествия на 10000 от населението за 2015 г. нашата страна заема незавидното първо място сред страните-членки на ЕС с близо два пъти по-голяма смъртност от средната за съюза – табл.13 и фиг.13. В тази връзка, като цел в Националната стратегия за подобряване безопасността на движението 2011 – 2020 г. е приета намаляването на смъртността и травматизма до 50 загинали на 1 млн. души от населението (до 388 души годишно на загиналите) и до 6363 души годишно на пострадалите – фиг.14.

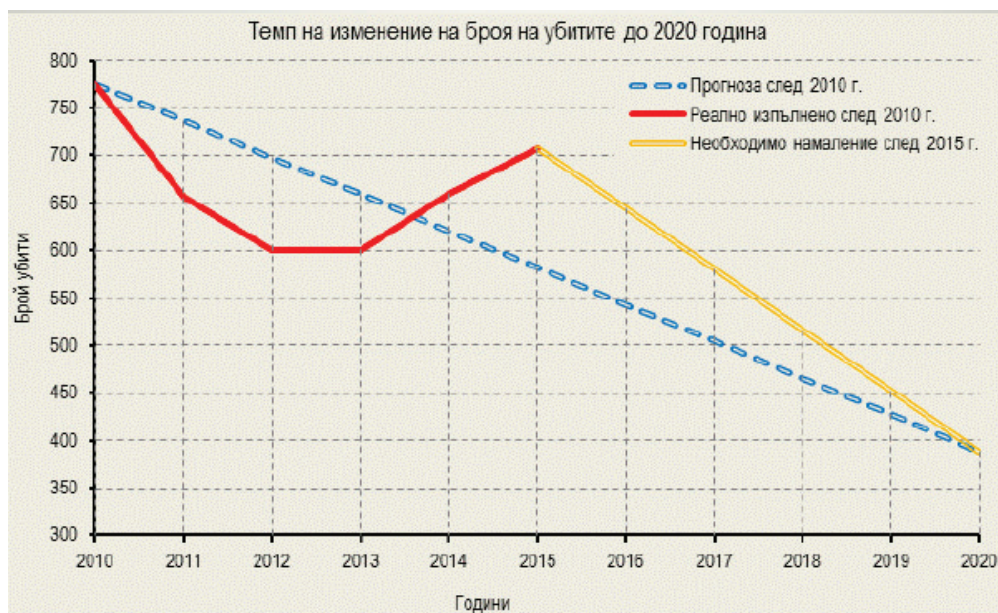
Таблица 13

Среден брой на загиналите при пътнотранспортни произшествия през 2015 г.
в държави-членки на ЕС на 10 000 души от населението

№ по ред	Държава-членка на ЕС	Среден брой загинали на 10000 души от населението	№ по ред	Държава-членка на ЕС	Среден брой загинали на 10000 души от населението
1	България	95	15	Франция	54
2	Румъния	95	16	Австрия	54
3	Латвия	94	17	Италия	54
4	Литва	82	18	Словакия	51
5	Харватия	82	19	Естония	50
6	Полша	77	20	Финландия	48
7	Гърция	74	21	Германия	43
8	Чехия	70	22	Ирландия	36
9	Белгия	67	23	Испания	36
10	Кипър	66	24	Дания	30
11	Унгария	66	25	Великобритания	29
12	Португалия	60	26	Холандия	28
13	Люксембург	58	27	Швеция	27
14	Словения	58	28	Малта	26

Фиг. 13. Среден брой на загиналите при пътнотранспортни произшествия през 2015 г. в страните от ЕС на 10000 души от населението

Фиг. 14. Темп на намаляване броя на загиналите при ПТП, приет като цел в Националната стратегия за подобряване безопасността на движението 2011 – 2020 г. и реалното му изпълнение през периода 2010 – 2015 г.

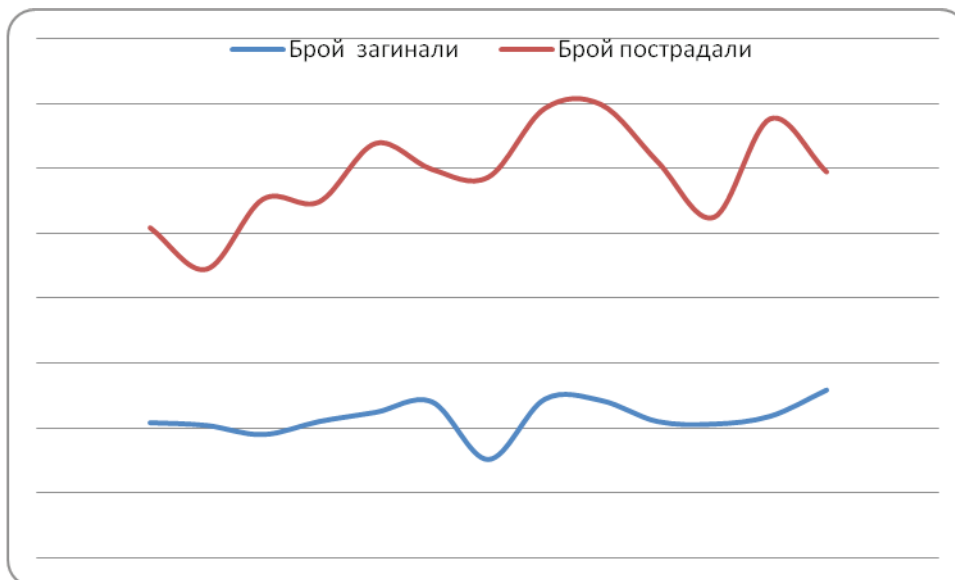
Като значителен може да се определи броя на удавените у нас – около 160 души годишно, 30% от които са деца. Най-много са загиналите във вътрешните водоеми на страната – 75 – 80%.

Не е малък и броя на загиналите и пострадалите от възникналите пожари. За периода 2004 – 2015 г. този брой е представен в табл.14 и на фиг.15, от които се вижда, че средно на година загиват при такива събития 106 души, а средния брой на пострадалите е 297. По показателите среден брой на година на загиналите при пожар за периода 2010 – 2014 г. на 100000 души от населението и на 100 пожара нашата държава не се нарежда сред тези от ЕС с добри практики, като Италия, Австрия, Гърция, Испания, Словения, Германия и др. – табл.15, фиг.16 и фиг.17.

Таблица 14

Брой на загиналите и пострадалите при пожар в Република България в периода 2004 - 2016 г.

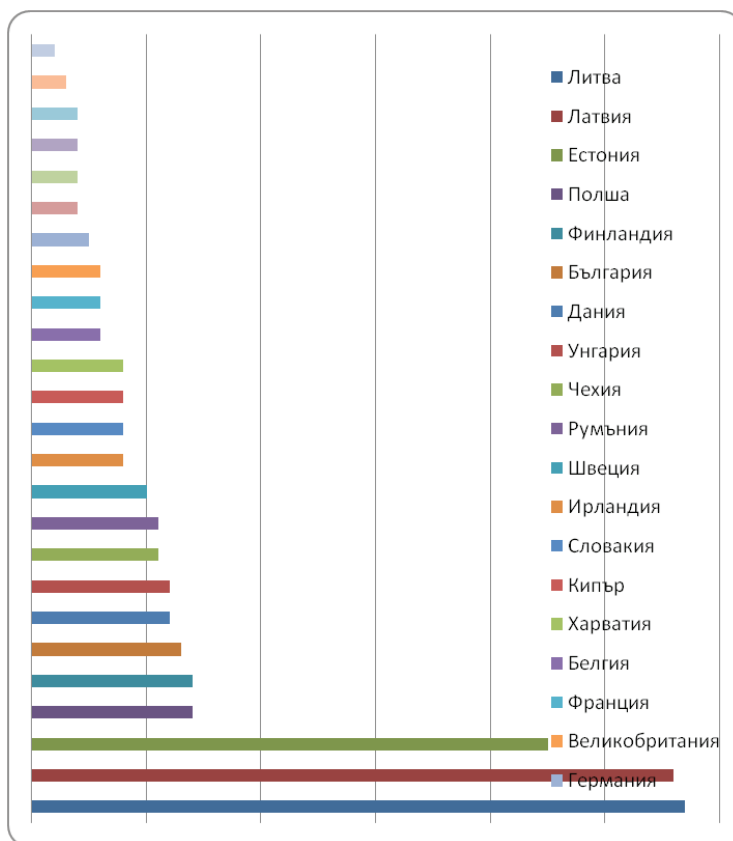
Година	Брой загинали	Брой пострадали
2004	104	255
2005	102	223
2006	95	277
2007	105	275
2008	112	320
2009	120	300
2010	76	294
2011	122	347
2012	121	350
2013	105	306
2014	103	263
2015	109	339
2016	129	298

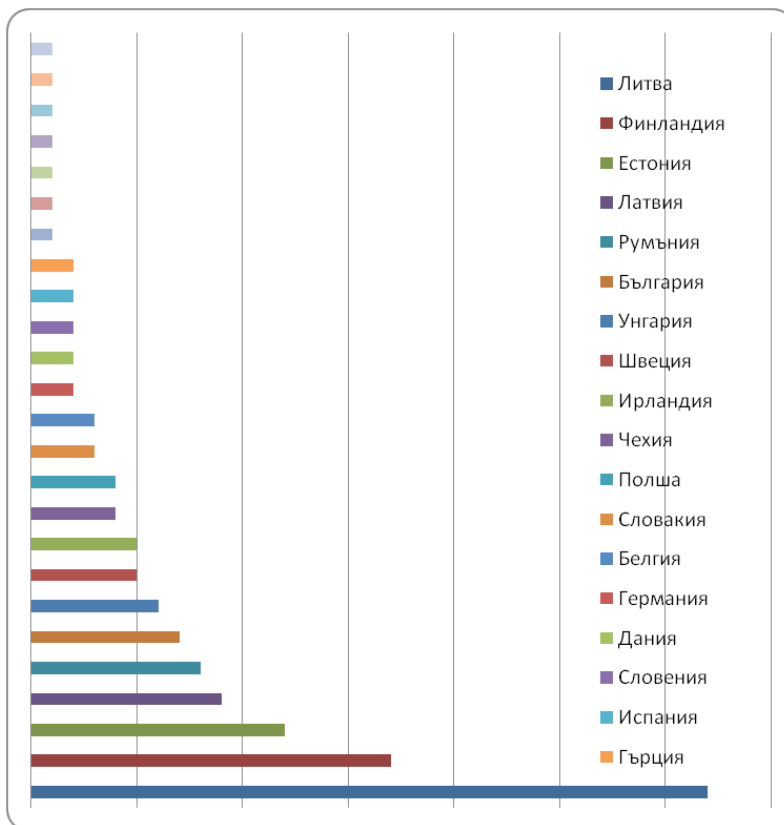
Фиг.15. Динамика на изменение на броя на загиналите и броя на пострадалите при пожар в Република България в периода 2004 - 2016 г.

Среден брой на година на загиналите при пожар за периода 2010 – 2014 г. на 100000 души от населението и на 100 пожара в страни-членки на ЕС

№ по ред	Държава-членка на ЕС	Среден брой на година на загиналите при пожар за периода 2010 – 2014 г. на 100000 души от населението	Среден брой на година на загиналите при пожар за периода 2010 – 2014 г. на 100 пожара
1	Австрия	0,3	0,1
2	Белгия	0,6	0,3
3	България	1,3	0,7
4	Великобритания	0,6	0,1
5	Германия	0,5	0,2
6	Гърция	0,4	0,2
7	Дания	1,2	0,2
8	Естония	4,5	1,2
9	Ирландия	0,8	0,5
10	Испания	0,4	0,2
11	Италия	0,2	0,1
12	Кипър	0,8	0,1
13	Латвия	5,6	0,9
14	Литва	5,7	3,2
15	Полша	1,4	0,4
16	Румъния	1,1	0,8
17	Словакия	0,8	0,3
18	Словения	0,4	0,2
19	Унгария	1,2	0,6
20	Франция	0,6	0,1
21	Финландия	1,4	1,7
22	Холандия	0,4	0,1
23	Харватия	0,8	0,1
24	Чехия	1,1	0,4
25	Швеция	1	0,5

Фиг.16. Среден брой на година на загиналите при пожар за периода 2010 – 2014 г. на 100000 души от населението в страни-членки на ЕС

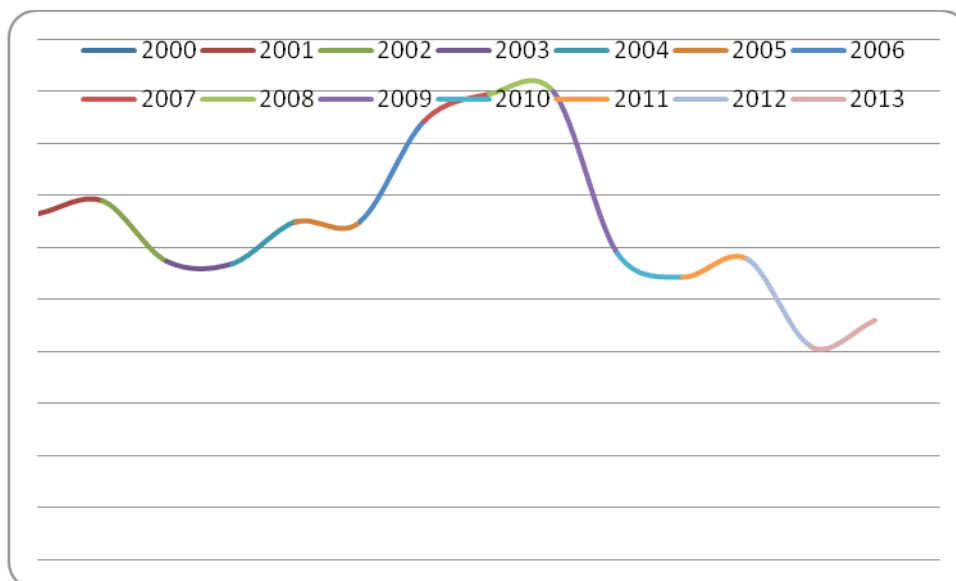
Фиг.17. Среден брой на година на загиналите при пожар за периода 2010 – 2014 г. на 100 пожара в страни-членки на ЕС

Броят на загиналите при трудови злополуки у нас е съизмерим с този на загиналите при пожар, средно 123 на година – (табл.16), но броят на пострадалите при такива случаи е около 10 пъти по-голям от този при пожар. Прес последните години се забелязва тенденция на намаляване броя на загиналите при трудови злополуки – фиг.18.

Таблица 16

Брой на трудовите злополуки с последвала смърт в Република България в периода 2000 - 2013 г.

Година	Брой загинали
2000	133
2001	138
2002	115
2003	114
2004	130
2005	130
2006	169
2007	179
2008	180
2009	118
2010	109
2011	116
2012	82
2013	92

Фиг.18. Динамика на изменение на броя на трудовите злополуки с последвала смърт в Република България в периода 2000 - 2013 г.

С отчитане на сравнително малкия брой на загиналите и пострадалите при природни бедствия у нас (до 20 души загинали годишно и само в отделни години с катастрофични събития (земетресенията в района на гр. Чирпан – с. Поповица през 1928 г., хидротехническата авария в хвостохранилището над с. Згориград през 1966 г., земетресението във Вранча – Румъния през 1977 г. и др., при които броят на загиналите у нас е над 100 души), средногодишно от природните (без епидемиите) и предизвиканите от човека рискове у нас загиват около 1300 души, а броя на пострадалите е над 13 000, като общата тенденция е към тяхното намаляване.

Икономическите загуби от възникващите у нас рискови събития като цяло не могат да бъдат определени, поради липса на система за определяне, регистриране и отчитане на голяма част от тях. Предполагаемите средногодишни икономически загуби (преки, касвени и загуби от загинали и пострадали хора), които търпи нашата страна от тези събития, са за над 3 млрд. лв. (по данни от анализа на датската консултантска фирма COWI, изготвен по поръчка на Световната банка, икономическите загуби само от пътнотранспортните произшествия у нас годишно възлизат на 1 млрд. евро).

Населението на нашата страна е заплашено и от над 350 обекта, в които се съхраняват и /или преработват значителни количества опасни химически вещества, представляващи заплаха за 4 млн. души от населението. Значителна част от тях (155 обекта) са класифицирани като такива с вероятност за възникване на големи аварии с опасни вещества (63 обекта с висок рисков потенциал, от които 15 са обекти съхраняващи и/или използващи взривни вещества и 92 обекта с нисък рисков потенциал, от които 9 са обекти, съхраняващи и/или използващи взривни вещества).

Заплаха за голяма част от населението на страната представляват и превозваните опасни химически вещества с автомобилен, железопътен, речен, морски и въздушен транспорт (само с автомобилен и железопътен транспорт се превозват годишно над 35 млн. тона). Съществуват обекти на химическата промишленост в пограничните райони на съседни държави, които също застрашават населението на нашата страна.

Като неблагоприятно може да се оцени географското положение на нашата страна от гледна точка на сеизмичната заплаха. Застрашени сме от девет външни и три вътрешни огнища на сейсмична активност. Големи части от територията (49%) и населението (74%) на страната са застрашени от земетресение с възможна 8 и по-голяма степен на интензивност.

Като изявен може да се оцени и риска от наводнения в страната, най-вече от дъждовно-речен вид и в резултат на разрушаване на хидротехнически съоръжения (в страната са изградени над 5100 язовира, от които 75 по данни на ДАМТН са особено опасни).

Не бива да бъде подценявана и опасността, която генерира АЕЦ „Козлодуй“. Макар и много малко вероятна тежка радиационна авария в електроцентралата може да застраши живота на близо 110 000 души от 43 населени места.

2. Спасителна операция и необходимост от спасителен екип за оказване на първа долекарска помощ

Всяка година в нашата страна възникват над 900 000 рискови ситуации, при които човешкия живот е поставен в опасност. В резултат на същите един на всеки седем човека от населението на страната получава спешна помощ, най-вече спешна медицинска помощ. Най-често това са случаи, при които поради заболяване са настъпили усложнения, предизвикали значително влошаване на здравословното състояние на хората. Една част от тези случаи са предизвикани от травми, отравяния или изгаряния на пострадали при трудови или битови злополуки, а друга – е резултат на природни бедствия, пожари, аварии, пътнотранспортни и други произшествия. Само в София средногодишния брой на пострадалите при такива инциденти, получили помощ от Столичния център за спешна медицинска помощ надхвърля 7000 души.

Най-голям брой на повикванията за помощ, отправени от гражданите към различните служби за спешна помощ са свързани с оказването на спешна медицинска помощ – над 600000 средногодишно.

Независимо дали се касае за един ограничен по тежест инцидент или за събитие с катастрофални последици всеки спешен случай за оказване на медицинска помощ трябва да бъде обслужен в определено време.

Спасителните работи при произшествия с голям брой пострадали протичат най-общо през следните етапи: вдигане на спасителните екипи по тревога и пристигане на местопроизшествието; разузнаване на местопроизшествието; освобождаване на пострадалите и оказване на първа помощ; сортировка и обработка на пострадалите; транспортиране на пострадалите до болнично заведение; оказване на болнична помощ на пострадалите – фиг.19.

Вдигане по тревога и пристигане на местопроизшествието	Разузнаване на местопроизшествието	Освобождаване на пострадалите и оказване на първа помощ	Сортировка и обработка на пострадалите	Транспортиране на пострадалите до болнично заведение	Оказване на болнична помощ на пострадалите
Етап I	Етап II	Етап III	Етап IV	Етап V	Етап VI

Фиг.19. Основни етапи, през които протичат спасителните работи при произшествия с голям брой пострадали

Първият етап на протичане на спасителната операция „Вдигане по тревога и пристигане на местопроизшествието“ е важен за ефективността на същата. Основните фактори, които го определят са:

- време, за което е съобщено за произшествието;
- място, на което е съобщено за събитието;
- достатъчност и достоверност на предадената информация;
- оперативен капацитет на спасителните центрове;
- централизация на информацията;
- ниво на координацията и взаимодействието между отделните спасителни служби;
- разстояние от спасителните центрове до местопроизшествието (зоната на поражение);
- достъп до местопроизшествието;
- състояние на пътната обстановка и климатичните условия.

Всеки един от тези фактори оказва влияние върху изхода от спасителната операция.

Колкото по-късно е съобщено за произшествието, толкова по-малка е вероятността за оказване на ефективна помощ на пострадалите.

Най-добре е съобщението да бъде предадено на тел.112, операторът на който ще го насочи към координиращите звена на съответните спасителни служби.

Достатъчната и достоверната информация за произшествието и състоянието на пострадалите са необходимо условие за приемането на бързи и адекватни действия от страна на спасителите.

От голямо значение за крайния резултат от спасителните действия са оперативните възможности на спасителния център. Влияние върху тях оказват времето за реагиране на спасителните екипи, количеството и качеството на спасителите и спасителната техника и др.

Централизирането на информацията касае функционирането на единен европейски номер за спешни повиквания и единен координационен център за диспечеризация на силите и средствата на спасителните служби. У нас единния европейски номер за спешни повиквания 112 е въведен през 2007г. Координирането на дейностите по обслужването на отделните повиквания се осъществява от 6 регионални центъра на Дирекция „Национална система 112“ – МВР и национални и областни координационни центрове на съответните спасителни служби – например, националния и областните оперативни центрове

на ГДПБЗН-МВР, Дирекция „Оперативни приоритети“ при МЗ и районните координационни центрове на Областните дирекции на МВР, Морския спасителен координационен център при Изпълнителна агенция „Морска администрация“ на МТИТС, оперативния център на Планинската спасителна служба при БЧК и др.

Колкото е по-добра координацията и взаимодействието между спасителните служби, толкова по-добре организирани ще бъдат техните действия в хода на спасителната операция. В тази връзка, за координиране дейността на структурите от Единната спасителна система, както и за взаимодействие на структурите на МВР са утвърдени Стандартни оперативни процедури.

Разстоянието от спасителните центрове до местопроизшествието оказва пряко влияние върху времето, способа и средствата за реагиране на спасителните екипи. Колкото е по-голямо това време, толкова по-малка е вероятността от ефективна намеса на същите. Големото разстояние до местопроизшествието налага използване на спасителни хеликоптери, а в отделни случаи и самолети.

От голямо значение за изхода от спасителните действия е достъпът до местопроизшествието. Ако то е възникнало в труднодостъпен район, това значително ще затрудни спасителите, ще увеличи времето за реагиране на същите и намали ефективността от техните действия, ще наложи използването на спасителни автомобили с висока проходимост и спасителни хеликоптери.

Влияние върху времето за реагиране и изхода на спасителната операция оказват пътната обстановка и климатичните условия. Колкото е по-малка скоростта на придвижване на спасителния екип, поради затруднени пътни и лоши климатични условия, толкова по-малка ще бъде ефективността на спасителната операция.

Вторият етап на протичане на спасителната операция “Разузнаване на местопроизшествието” започва още с приемането на съобщението за събитието на тел.112. Стандартната процедура в центровете 112 се основава на приет протокол, който се попълва от оператора, приемащ съобщението, но системата дава възможност да се осъществи конферентна връзка и със съответния оперативен център (координационна централа). По време на приемането на съобщението за произшествието се цели да се събере цялата необходима информация за точното място на произшествието, големината на засегнатата зона, размера и вида на последиците, както и да се провери достоверността на повикването. За тази цел е необходимо операторът в съответния център 112 (приемащият съобщението) да получи отговор на следните основни въпроси:

- Какво рисково събитие е предизвикало човешките, материалните и други загуби?
- Къде се намира мястото на произшествието?
- Какви са размерите на щетите, колко са пострадалите и загиналите?
- Каква е динамиката на развитие на щетносноното събитие?
- Какво е психофизиологичното състояние на пострадалите?
- В съзнание ли са пострадалите, контактни ли са?
- Затруднено ли е дишането?
- Какво е състоянието на сърдечната дейност?
- Къде и какви са повърхностните наранявания?
- Голяма ли е кръвозагубата?
- Какви други симптоми на травми и отравяния се забелязват у пострадалите (гадене, повръщане и др.)?
- Кой съобщава за произшествието, от къде се обажда, свидетел ли е на същото и пострадал ли е от него? Операторът следва да оцени изпитва ли съобщаващия за произшествието страх или тъга, има ли говорни дефекти, с акцент ли говори.

Операторът (координиращият от оперативния център), приемащ съобщението за произшествието, трябва да прояви разбиране и да обясни учтиво и със спокоен глас, вдъхващ сигурност на обаждания се какво ще последва (каква помощ ще бъде оказана). Той може да даде напътствия и инструкции към съоб-

щавация, с които да помогне на него и пострадалите и за протичането на спасителната операция. По време на пътуване на спасителния екип към произшествието координиращият от оперативния център (координационната централа) следва да използва всички възможни допълнителни източници за набиране на разузнавателна информация за произшествието. Освен от очевидци на произшествието такава следва да бъде набрана и чрез наземни и въздушни средства, в т.ч. хеликоптери, самолети и от спътници, чрез Центъра за аерокосмическо наблюдение при Дирекция „Комуникационни и информационни системи“ - МВР. Точното място на произшествието може да бъде установено освен чрез използването на географски карти и чрез средства на системата за глобално позициониране (GPS) и покритието на клетката на съответния мобилен оператор, ако съобщението се предава по мобилен телефон.

От важно значение за начина на протичане на спасителната операция е изясняването на естеството на рисковото събитие, динамиката на неговото развитие, риска за спасителите, размера на пораженията, в т.ч. броя на загиналите и ранените. Действията по разузнаване на местопроизшествието трябва да бъдат подчинени на следните основни принципи:

- да осигуряват събирането на своевременна информация;
- да осигуряват събирането на достоверна информация;
- да обхванат в глобален мащаб района на поражението и осигурят достатъчна информация за приемането на правилни решения за провеждане на спасителната операция.

Събирането и анализирането на тази информация дава възможност да се оцени вида, териториалната определеност, количеството на необходимите сили и средства за локализиране и ликвидирание на последиците от рисковото събитие, вида и нивото на плана за провеждане на спасителната операция – обектов, на спасителна служба, общински, областен, национален.

При провеждането на разузнаване в зоната на поражение, насочено към откриване на затрупани хора, могат да бъдат използвани кучета, акустични сонди за локализация, инфрачервени камери и друга специализирана техника.

Третият етап на протичане на спасителната операция “Освобождение на пострадалите и оказване на първа помощ” включва както извършването на определени технически дейности са създаване на условия за достъп до пострадалите, така и такива по освобождение на същите, евакуирането им на безопасно място и оказване на първа помощ.

Като чисто технически могат да се посочат дейностите, свързани с погасяване на пожари, възпрепятстващи достъпа до пострадалите, прокопаване на тунели или направа на отвори за достъп до тях, освобождение на затрупани пътища, възпрепятстващи достъпа, укрепване на сгради и съоръжения, гарантиращо безопасен достъп до пострадали в тях, възстановяване на телекомуникационни връзки и т.н.

Важно значение на този етап имат действията по освобождение на пострадалите от място, застрашаващо техния живот, евакуирането на същите от сгради, съоръжения, автомобили и др. на безопасно място извън засегнатата от събитието зона.

Извършването на този етап технически дейности следва да бъдат предхождани и/или съпътствани от оказване на първа помощ на пострадалите, когато се налага възстановяване и поддържане на жизнените им функции, за да се предотврати влошаването на тяхното състояние и осигури даването на първа помощ на пострадалите в рамките на критичното за тях време. Практиката показва, че при много сложна обстановка достъпът до най-тежко пострадалите не винаги е възможен в рамките на критичното за тежестта на травмата време.

Много важна част от този етап представляват действията, свързани с оказването на първа помощ на пострадалите. Те включват възстановяването на жизнените функции и тяхното поддържане, гарантиращо оцеляването на пострадалите до оказването на специализирана хирургична и терапевтична помощ на същите.

Времето за което се оказва първа помощ на пострадалите е основен фактор за изхода на спасителната операция. За да бъде успешна това време следва да бъде по-малко от критичното за пострадалите.

При събития с голям брой тежко пострадали, действията по оказване на първа помощ продължават от

момента на откриването на пострадалите до настъпването им в предния медицински пост. В случаите, при които събитието е с ограничени последици и такъв пост не е изграден, първата помощ може да продължи и при транспортирането на пострадалите до предаването на същите в лечебно заведение.

Четвъртият етап на спасителната операция „Сортировка и обработка на пострадалите“ може да бъде условно разделен на две части – сортировка на пострадалите и обработка на същите.

Сортировката на пострадалите цели да категоризира тежестта на травмите и спешността на случаите с оглед организиране на реда за оказваната медицинска помощ, транспортиране на пострадалите до болнични заведения и оказване на болнична помощ.

Съществуват различни класификации на спешните случаи. В страните от ЕС се използва предложената такава от Noto, Huguenard и Larcan, представена в табл.17. Дობолничните дейности и пределните времена за хирургично и терапевтично лечение на пострадалите са функция от групата и подгрупата на спешност на случаите.

Таблица 17

Класификация на спешните случаи, нуждаещи се от медицинска помощ

№	Група на спешност	Подгрупа на спешност	Характеристика на травмата	Доболнични дейности, които трябва да се извършат за спасяване на пострадалите	Пределни времена за начало на извършване на хирургично или терапевтично лечение в болнични условия
1	Абсолют-но спешни случаи.	Крайно спешни случаи- (EE).	Съществува явен риск за живота на пострадалите.	Оказване на незабавна помощ с цел възстановяване и поддържане на жизнените функции (възможно най-бърза реанимация), евакуация и транспортиране до болнично заведение.	Незабавно извършване на хирургично или терапевтично лечение на пострадалите.
		Спешни случаи с приоритет 1 - (P1).	Съществува потенциален риск за живота на пострадалите.	Необходимост от оказване на спешна помощ преди евакуацията и транспортиране на пострадалите до болнично заведение с цел избягване влошаването на клиничното състояние и поддържане на жизнените функции. Транспортиране на пострадалите под наблюдение.	Хирургично или терапевтично лечение или приемане на пострадалите в интензивно отделение в срок до 5 - 6 часа.
		Спешни случаи с приоритет 2 (P2).		Елементарни мерки за стабилизиране на ранените. Осъществяване на евакуация и транспортиране на пострадалите до болнично заведение без специално наблюдение.	Хирургично или терапевтично лечение на пострадалите в срок до 18 часа.
2	Относително спешни случаи.	Спешни случаи с приоритет 3 (P3).	Много бавно развитие на травмата.	Оказване на малка помощ на пострадалите. Евакуация и транспортиране на пострадалите до болнично заведение без специално наблюдение и често в седящо положение.	Хирургично или терапевтично лечение на пострадалите в срок по-голям от 18 часа.
3	Спешни случаи с много малка вероятност за оцеляване – с приоритет 4 (P4).		Нараняванията са много тежки и не могат незабавно да бъдат стабилизирани. Шансът за оцеляване е много малък.	Даване на болкоуспокояващи, изчаквателни спешни дейности.	
4	Прогресиращо спешни случаи - с приоритет 5 (P5).		Състоянието на пострадалите с травми от подгрупи P1 и P2 може да се влоши неочаквано или в резултат на транспортирането.	Системно наблюдение с цел предотвратяване на влошаването на състоянието.	
5	Функционално спешни случаи – с приоритет 6 (P6)		Характера на нараняванията не дават ясна прогноза за живота на пострадалите. Функционално разстройство в резултат на спасителните действия и сроковете за евакуация.		

Сортировката на пострадалите при произшествия с голям брой такива се дели на първична, вторична и последваща. Първичната сортировка е свързана с определянето на групата на спешност, докато при вторичната и последващата се определя и подгрупата.

Направените в САЩ и други страни изследвания за разпределението на пострадалите по група на спешност при бедствия, аварии и катастрофи, при които се налага хирургична помощ са показали, че спешните случаи с много малка вероятност за оцеляване и крайно спешните случаи са около 10% от всички спешни случаи, на които се налага да се окаже хирургична помощ. Около 30% са спешните случаи с приоритет 1, около 25% са случаите с приоритет 2, а 35% са случаите с приоритет 3. Това се потвърждава и от направения у нас анализ на 41647 случая на пострадали при ПТП в периода 2011 – 2014 г., от които 4042 (9,7%) са свързани с тежки черепно-мозъчни и тежки множествени травми – табл.18.

Таблица 18

Характер на травмите на пострадалите при ПТП в България в периода 2011 – 2014 г.

№ по ред	Характер на травмата	Брой пострадали при ПТП
1	Черепно-мозъчна травма и рана на главата	13959
2	Комоцио	4036
3	Тежка черепно-мозъчна травма	566
4	Контузия на гръдния кош	6188
5	Счупен горен крайник	5446
6	Счупен долен крайник	6508
7	Тежки множествени травми	3476
8	Контузия на таза	700
9	Коремна травма	452
10	Обезобразяване	518
11	Общ брой	41647

Обработката на пострадалите включва осъществяването на медицински дейности с цел привеждане на същите в адекватно състояние в т.ч.:

- извършване на общ преглед на кръвоносните съдове на пострадалите с цел спиране на евентуални кръвотечения;
- обездвижване на фрактури и обработка на големи кожно-мускулни разкъсвания;
- освобождаване и предпазване на дихателните пътища;
- осъществяване на изкуствено дишане;
- дренаж на изливи в гръдния кош;
- предотвратяване на инфекции;
- даване на успокоителни лекарствени средства;
- извършване на прости и бързи животоспасяващи хирургически интервенции.

Петият етап на спасителната операция „Транспортиране на пострадалите до болнични заведения“ е свързан с решаването на четири важни задачи:

- определяне на пострадалите, които трябва да се транспортират до болнични заведения и приоритета, който трябва да се наложи;
- определяне на момента, в който трябва да започне транспортирането;
- определяне на вида на средствата, с които трябва да се осъществи транспортирането на пострадалите;
- определяне на болничните заведения, в които трябва да се транспортират пострадалите.

Решаването на тези четири свързани по между си задачи зависи от начина на протичане на спасителната операция през предходните четири етапа.

При избора на средствата за транспортиране на пострадалите трябва да се вземат предвид такива важни фактори като:

- географските особености и инфраструктурата на района на местопроизшествието. Възможно е например те да не позволяват използването на автомобилен транспорт;
- количеството налични средства за санитарен транспорт – линейки, санитарни автомобили, санитарни влакове, санитарни хеликоптери и самолети;
- броят и състоянието на пострадалите, подлежащи на хоспитализация;
- разстоянието до отделните болнични заведения, до които трябва да бъдат транспортирани пострадалите.

Използването на линейки и санитарни автомобили за транспортиране на голям брой пострадали е целесъобразно когато разстоянието до болничните заведения не превишава 50 км. В случай, че това разстояние е в границите от 50 до 300 км е целесъобразно да се използват санитарни хеликоптери. При разстояния до болничните заведения по-големи от 300 км за транспортирането на пострадалите е целесъобразно да се използват санитарни самолети. Използването на санитарни влакове е целесъобразно при много голям брой на пострадалите и големи разстояния до болничните заведения.

Използването на случаен превоз за транспортиране на тежко пострадали до болнични заведения може да доведе до допълнително утежняване състоянието на пострадалите.

Последният, **шести етап** на спасителната операция “Оказване на болнична помощ на пострадалите” е от голямо значение за успешното протичане на същата. В тази връзка е необходимо капацитета на приемане и осъществяване на лечебни дейности от болничното заведение да позволява бързо и качествено обслужване на пострадалите.

Според направените в Белгия и други страни изследвания, ако спасителният екип реагира в рамките на 4 минути след началото на инцидента, то броя на смъртните случаи от групата на абсолютно спешните случаи може да бъде намален най-малко с 40%. Някои специалисти по спешна медицина, като д-р Копел от Великобритания, посочват дори, че тази брой може да бъде намален със 71%.

Именно факторът „време“ налага в дейността по оказването на първа доболнична помощ да се включат и звената от Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” – МВР (ГДПБЗН-МВР).

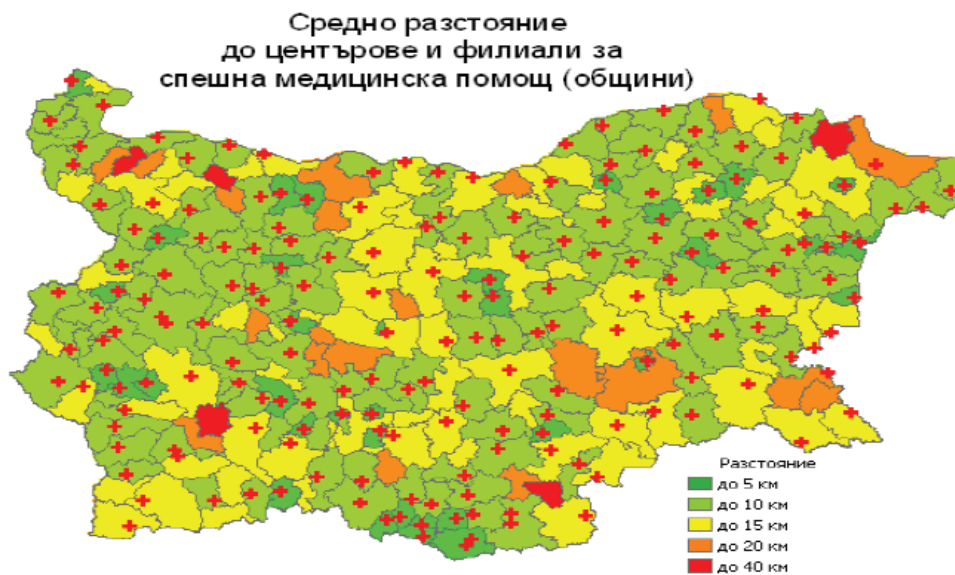
Службите за пожарна безопасност и защита на населението (ПБЗН) са най-бързо реагиращите спасителни служби и имат голяма гъстота на териториално разположените депа на оперативните сили – 216 районни служби и участъци за ПБЗН – фиг.20.

Фиг.20. Териториално разположение на регионалните дирекции (РДПБЗН), районните служби (РСПБЗН) и участъците за пожарна безопасност и защита на населението в страната

Времето за напускането на депата от дежурните екипи на звената за ПБЗН след получаването на повикването за оказването на помощ е около 1 минута. Нормативното време за въвеждане на екипите за ПБЗН в действие у нас е до 10 мин. в градовете и до 25 мин. в останалите населени места. Средното време за пътуване на спасителните екипи до местопроизшествието в рамките на населените места, разполагащи със звена за ПБЗН, при голяма част от повикванията е около 6 минути.

В същото време, 28-те центъра за спешна медицинска помощ (ЦСМП) у нас разполагат със 198 филиала, по-голямата част от тях разкрити в общински центрове. Многократно по-голямата интензивност на повикванията към тях, спрямо тази към звената за ПБЗН (повече от 10 пъти) и оперативна заетост, както и по-голямото средно разстояние на оперативно обслужване от филиал на ЦСМП спрямо това на звено за ПБЗН, води до забавяне на реакцията на медицинските екипи – фиг.21. Статистическите данни за обслужените повиквания от екипи на ЦСМП показват, че 58 % от населените места в страната са с време за достъп от филиал за спешна медицинска помощ до 20 мин., 27% на населените места са с време на достъп между 20 и 30 мин., а 15% от населените места (разположени в труднодостъпни и отдалечени райони с около 211 000 души население) са с време за достъп в диапазона над 30 мин. Данните показват, че голяма част от случаите, в които се налага да бъде оказана спешна медицинска помощ, се обслужват неефективно.

Фиг.21. Средно разстояние до ЦСМП и техни филиали

Сравнително ниската интензивност на повикванията, малката оперативна заетост, бързото реагиране, високата дисциплинираност и натренираност на екипите за ПБЗН, налагат използването на същите за оказване на долекарска помощ, каквато е практиката в редица държави като Швеция, Франция, САЩ, Япония, Германия, Финландия, Холандия, Румъния, Полша и др.

С изграждането на Общински доброволни формирования (служби) за защита при бедствия, пожари и други извънредни ситуации в малките населени места и включването на същите в системата за оказване на спешна помощ, ефективността на тази дейност у нас може да се повиши значително.

Оказването на долекарска помощ от звената на ГДПБЗН-МВР у нас е регламентирано в действащото зако-

нодателство. Съгласно чл. 17, ал.2, т.3 от Закона за МВР и 66, т.6 и т.7 от Правилника за устройството и дейността на МВР звената на ГДПБЗН-МВР са задължени при извършваната спасителна дейност да оказват долекарска помощ на пострадалите и да организират транспортирането им до болничните заведения. Ето защо днес, оказването на първа помощ следва да се превърне в основна дейност на тези звена, такава каквато е била за същите в България до 1946 г.

В развитите страни първата помощ е основна част от дейността на оперативните служби за ПБЗН. Във Франция например, тази дейност през 2014 г. представлява 75,7% от цялата оперативна дейност на противопожарните и спасителни служби, в Германия – 63%, във Финландия – 21,4%, а в Швеция – 92%.

3. Спасителен екип за оказване на долекарска помощ на пострадалите и транспортирането им до болничните заведения

3.1. Определение за спасителен екип за оказване на първа долекарска помощ

Подготовката на служителите от ГДПБЗН-МВР по оказването на първа помощ на пострадали хора следва да се осъществява на три нива – основно, работа в екип и инструкторско ниво.

Основна подготовка по първа помощ следва да има всеки гражданин на страната. У нас всеки гражданин трябва да получи минимум знания за оказване на първа помощ, които са му необходими за извършване на елементарните дейности по оказване на помощ и самопомощ в тази насока. Формирането на такива знания и умения трябва да започне още в основните училища. Това обаче не е достатъчно за оказването на квалифицирана първа помощ на пострадалите. Такава може да бъде давана от квалифицирани специалисти и екипи за оказване на първа помощ, подготвени на значително по-високо ниво.

Оказването на ефикасна първа помощ изисква участието на квалифицирани в тази насока специалисти и на спасителен екип. Спецификата на изпълняваните животоподдържащи жестове е такава, че ефективно това може да се осъществява при работа на квалифицираните специалисти в екип.

Ръководството на спасителните екипи и поддържането на нивото на квалификацията на членовете на същите налага част от състава да бъде подготвен на ниво "инструктор по първа помощ".

Под спасителен екип за оказване на долекарска помощ следва да се разбира група от хора, един от които е ръководител, притежаващи необходимата квалификация, санитарни материали и оборудване за осъществяване на животоосигуряващи дейности по методите на спешната медицина.

3.2. Качества на спасителния екип за оказване на първа долекарска помощ

За да бъде ефективен спасителният екип трябва да притежава определени качества. Първото от тях е притежаването на необходимата квалификация от членовете на екипа. Това означава всички членове на екипа да имат необходимата степен на подготовка съгласно съществуващите стандарти за компетентност за оказване на първа помощ. В нашата страна от 1997 г. се прилага 100 часова европейска програма за основна подготовка и работа в екип на пожарникари-спасители по оказване на първа помощ.

Второто важно за екипа качество е да има многодобра координация и взаимодействие, както между отделните членове на спасителния екип, така и с останалите спасителни екипи, ръководителя на спасителната операция, щаба на ръководителя на място и координиращия оперативен център (координационната централа). Това се постига чрез ясно разпределяне на задачите между отделните членове на екипа, много добра съгласуваност в действията на същите, добра стиковка на действията на спасителните екипи, осигуряване на постоянна възможност за контакт с ръководителя на спасителната операция, щаба на ръководителя на място и координиращия оперативен център и т.н.

Трето качество, което трябва да притежава всеки екип е дисциплинираност и изпълнителност. Всеки член на екипа трябва да спазва установения вътрешен ред в работата на екипа и спасителната организация като цяло, както и да изпълнява в необходимите срокове и с необходимото качество поставените му задачи. Без необходимата дисциплина нито една група от хора не може да действа като екип, да бъде лесно управляема, бързо и качествено да изпълнява поставените задачи.

Четвърто, от важно значение за ефективността от действията на спасителния екип е натренираността на същия. Чрез по-често участие в спасителни операции и в практически занятия с оказване на първа помощ на пострадали действията на същите трябва да придобият рутинен характер. Направените в Белгия изследвания за успешното осъществяване на животоподдържащи жестове на пострадали хора от медицински персонал и пожарникари показват най-голям процент на успешни действия при пожарникарите – табл.19. Този голям процент на успешните животоподдържащи жестове от пожарникарите се дължи именно на високата им натренираност.

Таблица 19

Резултати от проведено в Кралство Белгия изследване за успешното осъществяване на животоподдържащите жестове на пострадали хора от медицински персонал и пожарникари

Вид специалисти	Количество на успешно осъществените животоподдържащи жестове по вид в %			Общо количество на успешно осъществените животоподдържащи жестове в %
	Притискане	Обдишване	Реанимационен цикъл	
Среден медицински персонал	13	28	6	15
Лекари без специалност	8	16	4	9
Лекари със специалност	6	12	4	7
Пожарникари	38	61	42	47

Не на последно място, всеки екип за оказване на долекарска помощ трябва да притежава и необходимата гъвкавост. Това означава, че действията на същия трябва да съответстват на променящата се по характер и сложност обстановка в хода на извънредната ситуация и състоянието на пострадалите.

3.3. Численост на спасителния екип за оказване на долекарска помощ

Много важно условие за ефективност на действията на спасителния екип е осигуряването на необходимия брой спасители в същия. Този въпрос понастоящем се подценява. Като пример може да се посочи недостатъчният брой на пожарникарите-спасители в екипите на районните служби за ПБЗН, който понякога намалява до трима души.

Стандартният брой на участниците в спасителния екип за оказване на първа помощ е 5. Този брой не е определен случайно. Той позволява безопасна евакуация на пострадал, независимо от неговото тегло и положение, едновременно извършване на животоспасяващи действия на двама и повече пострадали и т.н. Всяко намаляване числеността на спасителния екип влошава полезността и намалява ефективността на действията на спасителния екип.

4. Ръководител на спасителния екип за оказване на долекарска помощ.

Под ръководител на спасителния екип следва да се разбира лице, определено да отговаря за цялостната дейност на екипа по оказването на долекарска помощ и организиране транспортирането на пострадалите до болничните заведения. Той носи отговорност за качеството на извършените от него и от своите

подчинени животоспасяващи действия на всеки от пострадалите, за които му е съобщено, които са установени от него или които са му предадени.

4.1. Основни задачи на ръководителя на спасителния екип за оказване на долекарска помощ

Основните задачи, изпълнявани от ръководителя на спасителния екип, могат да се разделят на две групи – задачи свързани непосредствено с осигуряване дейността на спасителния екип и такива, пряко засягащи пострадалите.

За осигуряване дейността на спасителния екип ръководителят на същия изпълнява следните основни задачи:

- организира навременното пристигане на спасителния екип на мястопроизшествието;
- извършва разузнаване на обстановката и прави оценка на ситуацията. При необходимост може да изиска помощ от допълнителни спасителни екипи;
- издава необходимите заповеди и команди и контролира изпълнението на поставените задачи в хода на спасителната операция;
- организира безопасността на спасителния екип в хода на спасителната операция;
- организира материалното осигуряване на спасителния екип;
- контролира качествено извършване на дейностите по оказване на първа помощ от подчинените му членове на екипа;
- организира осигуряването на членовете на спасителния екип с напитки и хранителни продукти;
- прави разбор на действията на спасителния екип след приключване на спасителната операция и разпространява положителния опит;
- организира координацията и взаимодействието на спасителния екип с останалите такива, щаба на ръководителя на място и координиращия оперативен център (координационна централа).

По отношение на пострадалите, ръководителят на спасителния екип изпълнява следните основни задачи:

- определя начините и способите за освобождаване на пострадалите и/или оказването на първа помощ и евакуиране на същите на безопасно място;
- организира постоянното наблюдение на пострадалите (на съзнанието, дишането, сърдечната дейност и движенията) и отбелязва резултатите от наблюденията и оказаната помощ в медицински евакуационен картон;
- организира защитата на пострадалите от студ, дъжд, сняг, вятър, прах, топлина и други вредни за здравословното състояние на същите фактори;
- организира транспортирането на пострадалите до болничните заведения;
- оказва психологическа помощ и съчувства на пострадалите за настъпилите последици от събитието и за състоянието, в което са изпаднали.

4.2. Основни изисквания към ръководителя на спасителния екип за оказване на долекарска помощ

Ръководителят на спасителния екип трябва да има необходимите професионални качества и професионална квалификация в областта на първата помощ.

За ръководител на спасителен екип следва да бъде назначавано лице, което е завършило специализиран курс за ръководители на такива екипи. То трябва да притежава такива важни качества, необходими за изпълнение на поставените задачи като:

- комуникативност;
- чувство за дълг и отговорност;
- дисциплинираност;
- хладнокръвие и психическа устойчивост;
- съобразителност;
- смелост и решителност;
- бързина при вземането на решенията;

- бързина при изпълнение на решенията;
- физическа сила и издръжливост и др.

Ръководителят на спасителния екип трябва правилно да разпределя работата на подчинените му членове на екипа и да бъде близо до тях по време на спасителната операция. Не трябва да допуска да бъде демотивиран в своята дейност и никога да не изпада в паника.

Ръководителят на спасителния екип следва да поддържа във времето необходимото ниво на натренираност на членовете на екипа. Важно условие за това е организирането най-малко един час седмично на тренировки с членовете на екипа със създаването на условия, максимално близки до реалните.

От важно значение за качеството на дейността на спасителния екип е атестацията на неговите членове. Препоръчително е такава да се извършва през период не по-голям от две години. Положителния резултат от атестирането на всеки член на екипа му дава право за продължаване изпълняването на задачите по оказването на първа помощ на пострадали хора. При отрицателен резултат той следва да се отстрани от екипа.

ЛИТЕРАТУРА

1. BAKER et all., *militaryMedicalResponsetoCivilianCatastrophes USA*, 1990.
2. Jolis P., F. Fichter, R. Fusilier. *Manueldepremierssecoursenéquipe. QuvrageagrééeparministéredelIntérieur. France*, 1996.
3. Дебакер М. Сортиране (триаж) на пострадалите при масови бедствия. Сборник доклади от Национален симпозиум по спешна медицина и медицина на катастрофите. Варна, 21 – 25 септември 1992г.
4. Дюмулен. Обучение на населението и на парамедицинските кадри. Сборник доклади от Национален симпозиум по спешна медицина и медицина на катастрофите. Варна, 21 – 25 септември 1992г.
5. Николов Н., Н.Радев и др. Защита на населението на Република България при бедствия и аварии. Сборник доклади от третата Научна конференция на Научно-координационен съвет при Постоянната комисия по защита на населението при бедствия аварии и катастрофи при МС. София, 8 - 9 декември 1994г.
6. Мардиросян Г. Природни бедствия и екологични катастрофи. Изучаване, превенция, защита. София. АИ "Марин Дринов", 2009.
7. Лестър Браун, Абрамовиц Б. И др. Състояние на планетата. Кнежун тигър, София, 1996.
8. Мардиросян Г. От космоса срещу екологичните катастрофи. Ванеса, София, 2000.
9. Фюила. Медицина на бедствието. Доклад на работен семинар по спешна медицина и медицина на катастрофите. София, 1999г.
10. Проект на Концепция за устойчивото развитие на спешната медицинска помощ в Република България, 2014г.
11. Закон за Министерството на вътрешните работи. Обн. ДВ. Бр.53 от 27.06.2014 г., посл.изм. ДВ. Бр.26 от 28.03.2017 г.
12. Правилник за устройството хи дейността на Министерството на вътрешните работи. Обн. ДВ. Бр.60 от 2014 г., посл. изм. ДВ. Бр.33 от 25.04.2017 г.
13. А. Кесяков. Национална стратегия за подобряване на безопасността на движението. Проблеми и решения. Кръгла маса на тема "Превенция на престъпността, сигурност за жителите в малките населени места" 10-11 април 2017г., гр. Плевен.

Сибирската тайга и Амазонската джунгла са в пламъци

